

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 2.

Tredagen den 9. Januar.

1857.

Transportable Træskemaskiner for Haandkraft, Hestekraft og Damp.

(J. Schrøder).

Fra forskjellige Egne af Landet ere Spørgsmaal mig tilskiliede angaaende de forskjellige Træskemaskinens Hensigtsmæssighed. For at forkorte en Korrespondence, der formentlig vilde gjentage sig fra end flere over samme Spørgsmaal, er det jeg tillader mig at svare gennem Ugeskriftet, hvor for Eftertiden Oplysninger privat afsøgte mig over agromæssige Gjenstande af almen Interesse vilde meddeles.

Kornet stilles fra Straaet enten ved Haandkraft (Sluur) eller ved Træskemaskiner af forskjellige Konstruktioner.

Træskemaskinerne bestaa af tvende Hoveddele:

1. Maskineriet, der afgiver den drivende Kraft, og derefter opstaaer Benaanelseerne Haandkrafts, Hestekrafts eller Dampmaskiner.

2. Maskineriet, der ved at sættes i Bevægelse af den drivende Kraft, stiller Kornet fra Straaet.

Efter som Drevkraften (1) er svag eller stærk arbejder altsaa Træskeren (2) sagtere eller hurtigere. Sagte og afbrudt eller uregelmæssigt Arbejde giver lidet Udbytte (saa Tdr. Korn pr. Dag og daarlignende udtræsset Straa). Hurtigt og kraftigt Arbejde giver stort Udbytte (mange Tdr. Korn pr. Dag og rent Straa). Er derfor Træskeren godt konstrueret og let at drive, saa er der intet paa den at sige; men er Drevkraften svag eller uregelmæssig, saa er der meget paa denne at sige; thi Drevkraften maa bære al Skyld, hvis Træskeren gjør lidet eller slet Arbejde.

Brugen af Sluur finder Landmanden at blive ham for kostbar. For Kulden vil ikke Kornet gaa raskt og vel ud for den. Træsningen for Alvor maa altsaa opfattes til Kuldegrader indtræde, og selvfølgelig gaar man Glip af de høiere Kornpriser, som gjerne gøres for ny Grode. Een Mand træsker i Gjemmensnit ikke mere end 1 Tonde Korn pr. Vinterdag og udgjør Avlingen et Par Hundrede Tdr., behøve altsaa 2 Mand 4 Maanedg for at gjøre den salgbar. I al denne Tid huser Mus og Tugl i Laderne og forringe Avlingen. Landmanden har gjerne store og bestemte Udgifter ved Aarets Slutning, og er han ikke Pengemand, saa staaer han fast, hvis disse helt eller delvis skulle dækkes ved Indtagter af Kornavlens. Endelig maa den videntlige Jordbruger itide kende Størrelsen af sine Behovsninger, for at han derefter kan beregne, hvormed

han kan anvende paa sin Gaards Forbedring eller paa personlige Udgifter. Kun altsaa ofte vover man sig forlangt i Gaad om at Aarets Avling skal kunne bestreffe forefættens nødvendige og tidsmæssige Foretagender, og ligesaa ofte bliver man skuffet ved langt om længe at finde det foregaaende Aars Avling mindre end paaregnet. Laavekarlene forlange med hvert Aar høiere Træskerløn, og indtræder da tilmed et Aar som forrige, hvori Groden er kommen halvtør ind, saa forene Langsomheden og Kostbarheden ved Sluurtræsning, samt Restloen ved at Kornet henligger sugtigt i Laderne sig om at nedfætte selv den rimeligste beregnede Netto. Dette har nu Landmanden indseet og der raabes efter Træskemaskiner, for ved dem at afhjælpe Manglerne.

Haandtræskemaskinen fængsler gjerne stærkere den mindre Jordbrugers Dyrkelighed. Han tænker sig den billig i Forhold til de større Maskiner og i Stand til at udføre det dobbelte Arbejde af hvad de ved den brugte Folk kunne udbringe ved Sluur. Han kan afse 30 a 60 Spd. men ikke 150 a 200 Spd. for Hestekraftmaskiner, og om han end ei faar sit Korn færdigt for det bedste Marked, saa maa han alligevel have vundet meget i Tid og Peng.

Barrett, Grass and Andrews (beskjendte Maskinfabrikanter i Skotland) anbefale sin Patent-Haandtræskemaskine saaledes:

„Større og mindre Jordbrugere have rost disse smaa Maskiner for deres Nytte. Paa større Jordbrug gjøre de stor Nytte i fugtigt Veir, naar det er vanskeligt at anvende Folkene i Udearbejde eller man kun vil aftræffe et mindre Parti, der er forlidet til at det svarer Regning at anvende Damp eller Hestekraft. Arbejdere af alle Slags sættes da til disse Maskiner, hvad enten de forstaa sig paa Laavearbejde eller ei, og udrette ligesaa meget som et lige Antal duedige Træskerer. For mindre Jordbrug er deres Nytte for klar til at derover behøves videre Bemærkning. Hvor der er Mangel paa duedige Træskerer gjøre disse Maskiner stor Tjeneste ved at erstatte Arbejdere og samtidigt gjøre Besidderen uafhængig af dem. De ere flytbare, simple, stærke og træske af Slags Sæd uden at smuldre Halmen mere end Sluuren gjør. For Lande, hvor Arbejdet er billigt, passer de vel.“

Der ere tvende Punkter i denne Anmeldelse, som ikke tale til Gunst for Maskinen, nemlig at 4 Mand ikke kan udrette mere pr. Dag med den end med Sluur, og at den især passer hvor Arbejdspriserne ere lave. I Børum og Allers, hvor Pro-

prieter Sverdrups Haandtrækkemaskine er bleven brugt, er man netop kommen til samme ugunstige Resultater. Ogsaa denne Maskine, hvis Pris er 25 Spd., trækker meget godt ud, men det gaar bedrøveligt langsomt, og hvorfor? fordi et Par Mand ikke staa ud mere end nogle Minutter af Gangen at præstere den Kraft, som er nødvendig, for at Træskeren skal have fuldt op at bestille. Hvert Dieblis maa Otvkraften fornyes og dermed er Regelmæssigheden og Stadigheden i Arbeidet borte.

(Fortsattes.)

Om Dyrrkingen af Roer.

Af Eobard Nonnen, Bestyrer af Degeberg-Landbrugsstole i Sverige.

Fortsættelse fra No. 1.

Dette kan undertiden ske ved i stille Veir at sprede hele Marken over med fin, helst med frisk Melkalk eller med Gipspulver, omtrent 4 Edr. pr. Tonde Land. Støvet sætter sig fast paa Bladene, navnlig naar Udstrøningen er foretaget efterat Duggen er falden, og de saaledes med Kalk eller Gipsstøv bedækkede Blade blive mindre søgte af Insekterne, hvis ikke diase fremkomme i altfor stort Antal; Planterne opholde da som oftest, om end med Rød og Keppe, Livet til der kommer Regn og skrabe da hurtigt frem i deres Udvikling. Skulde derimod Torken haardnakket vedblive, kan selv dette Middel være utilstrækkeligt, og man maa da foretage Dugsaaning, efterat man først med Mulleharv og Plov har gaaet Kammen efter for at løsne og skjorne den haardnede Jordoverflade.

Undertiden ligger Frøet under vedvarende Tørke i Jorden uden at spire. Denne Ulempe har mindre at betyde, thi saasnart Regn falder paa, løbe Planterne op, hvorvel man efter siddig Spiring sjelden faar aldeles fuld Høst.

Saa tiden. I denne Egn synes den bedste Aarstid dertil, for at undgaa Jordlopperne, at være for Raalkroer og gule Turnips, som fordrer længere Tid til deres Udvikling, strax efter at Vaarsæden er saet, mens man derimod opfatter Saaningen af alle Arter af hvide Turnips til nærmere Midtsommer. I Begyndelsen af Juni ere Rodfrugternes smaa, men faerlige Fiender gjerne talrigt. Men skal Saaningen ske i mere leet Jord, kan den alligevel ikke opsættes til henimod Midtsommer; thi i slikt Jordsmon vore Planterne saameget langsommere, at de ikke vilde opnaa nogen antagelig Størrelse, hvis Saaningen der skee faa sent som passer sig paa god, sandet Jord. Selv i det gunstige Jordsmon maa Raalkroer ikke saees senere, end i den første Uge af Juni; thi de vilde ellers ikke naa til at fuldende deres Udvikling.

Udtyndning og Eugning. Hvis man lod Roerplanterne skjotte sig selv, efterat de vare komne op, vilde man aldrig kunne faa et lønnende Udbytte. Planterne staa snart hvarandre i Veien, og vilde ial-

faald ikke udvikle sig forinden Jorden omkring dem bliver skjornet med Gyppejernet; thi det er Roens Særegenhed kun at kunne trives i løs og vel bearbejdet Jord. Saasnart Planterne ere 2 til 3 Tommer høje, begynder man paa Udtyndningen, idet man borttager henad Raden alle Planter paa en eneise nær paa hver 12 Tommer; men dog saaledes, at man saavidt gjørligt staaer de stærkeste Planter uden Hensyn til om de derved hist og her komme til at staa et Par Tommer nærmere eller fjernere hvarandre end ovenfor angivet, fordi de Planter, der engang have vundet Forspring, senere vilde vedblive at udvikle sig hurtigere.

En lang Erfaring synes at godtgjøre, at Turnips og navnlig Raalkroer fordrer $\frac{1}{2}$ Aens Plads paa Kammen til deres fulde Udvikling.

Udtyndningen foretages med et 6 til 7 Tommer bredt Gyppejern (Haandhælle) og Folkene blive snart ved tilbørlig Veiledning indøvede i dette Arbejde; ja det er næsten utroligt, hvor en nogenlunde øvet Dreng eller Pige kan vænne sig til, uden Eugning med Haanden, alene med Gyppejernet, blandt mange testaaende Planter, at kunne staae den bedste af dem. Gyppejernet bruges ingenlunde til at hække i Dybden med, hvilket vilde medføre ufornoden Udtyndning af Jorden og løsne denne omkring Rodderne, men til at stække en høist $\frac{1}{4}$ Tomme tyk Skorpe løs af Jorden overalt omkring Planterne, hvorved alt Ukrud i Radene og 6 til 8 Tommer ned paa hver af Siderne af Kammen skjæres helt af, idet man dog derved vogter sig for ikke med Halken at faare nogen Roerplante, der er bestemt til at blive staaende.

I andre Lande har man ogsaa anvendt Maskiner til Roernes Udtyndning; men hos os træder derimod den Hindring, at vi, paa Grund af vor korte Sommer, ere nødte til at lægge mere Vægt paa at lade de Planter blive staaende, der have vundet Forspring, end man behøver i sydligere Lande, og dette kan ikke ske ved Udtyndning med Maskine. Endvidere er alligevel en Udtyndning med Haandkraft steds nødvendig bagefter, hvor saadan Maskine er anvendt, og den er derfor ialfald kun tilraadelig, hvor man ikke kan blive tilstrækkeligt hurtigt nok færdig ved Haandkraft alene.

Nodes man ved ubidat Roedyrking til at begynde Udtyndningen tidligere end ovenfor er tilraadet, for at kunne blive færdig med en større Mark, mens Planterne endnu kun ere $1\frac{1}{2}$ Tomme høje, samt Jorden og Veirliget ere meget tørre, da er det sikrest at lade Udtyndningen foretage med Haanden, indtil Planterne ere blevene mere udviklede. Det samme maa ogsaa ske, hvor Bengjødsef er bleven anvendt; thi en stor Del af de knuste Ben ligge da nær Overfladen og vilde i saa Tilfælde ved Mensning med Halken strax i Begyndelsen af Planternes Væxt føres bort fra Planterne.

Efter Udtyndningen henge sædvanligt Planterne og slagge for Vinden, som om de visne hen. De komme sig dog snart igjen, og tiltage nu for Eftertiden synligt med hver Dag.

Mensning med Hestehalken. Saasnart Planterne rette sig op igjen efter Udtyndningen, og selv for denne, hvis Ukrudets Tilvæxt skulde gjøre

det fornødent, foretager man Rensning mellem Raderne med Hestehakken, og dette gjentages saa ofte Ukrudets Væxt foranlediger dertil, saaledes at ingen Ukrudsplante forefindes til den Tid, da Roernes Blade begynde at skule Marken og hindre videre Rensning.

Man iagttager ved denne Behandling kun at gaa dybt, naar Veiret er fugtigt, thi i Tørke og Blæst vilde for dyb Bearbejdning fremkalde for stærk Udtørring af Jorden. Ligeledes bør man paa leret Jord undgaa saa stærk Bearbejdning mellem Raderne, at Jorden der blev for fin og smuldet, thi ved senere stærk Regn vilde den da kun fastne saa meget mere. Hestehakken stilles saa den skjærer sig saa nær ind til Planteraderne, som man vel med Sikkerhed tør gaa uden Fare for at tilføie Planterne nogen Skade, hvilket meget beror paa Arbejderens Paasædselighed og Svælse. Man kan anse 4 til 5 Tommer som den Afstand fra Planteraden, hvori Hestehakkens Knive i Almindelighed bør kunne stilles. Den øvrige Jord til Siderne og imellem Planterne, maa man med Hylpejernet befri for Ukrud og holde smuldrert i Overfladen. Tillige bør her bemærkes, at man fremfor alt maa vogte sig for at stille Hestehakken saa vidt, at der kan opstaa Fare for at Planterne skulle tildækkes med Jord; thi det taaler ingen Plante af Ro- eller Kaalstægten i sin spæde Alder, men der ud inden kort Tid, hvis saadant vedsfares den. Til denne Rensning, som sker med en Hest, førdres særegne Redskaber, men disse ere langt fra kostbare.

Roernes Lugning med Hylpejernet. Saa snart Planterne igjen har vundet Styrke efter Udtyndningen og der atter er kommet Ukrud op i Raderne, luger man her med Hylpejernet idet man samtidig agter paa at borttage de overflødige og hindrende Roerplanter, hvis der ved Udtyndningen skulde nogensteds være bleven staaende fler end een Plante paa hver Plads i Raden. Hylpejernet benyttes nu som et skjærende Redskab (ikke behørigt tillærte Arbejdere halde gjerne voldsomt med det og det gaar derved snart itu), og man passer noie at affjære ved Roden alt Ukrud, som Hestehakken ikke har kunnet overkomme, eller denne, som meget hyppigt er Tilfældet, har tildækket med løs Jord, hvorunder det ligger endnu rodfast. Naar senere renses med Hestehakke, vil saadant Ukrud, der har Rodfæste i eller nærved Planteraden, atter reise sig op, og trives saa meget bedre, formedelst den Bearbejdning, som Jorden om dets Rodder har faaet. Lugningen i Roeraderne bør ikke ske senere end 3 Uger efter Udtyndningen, thi Planterne ville siden have studt saa store Blade, at man da ved Lugning ikke vil kunne undgaa at beskadige disse, og derved modvirke Roernes Udvikling.

Husmænd ved Degeberg baade udtynde og renses med Hylpejernet en Lønde Land med Rodfrugter for 6 Drl og 6 S og staa sig nu, de ere indøvide, godt derpaa.

I August, naar Høstlugningen er sluttet og Roernes Blade begynde at værne sig stærkt til hverandre, tager man med Hylpeploven en ikke dyb Fure op imellem Rammene, hvormed Hensigten er at lette Vandet Afløbet under de stærkere Regnskyl

i Høstens Tid. Furen maa paa ingen Maade tages saa dyb, at nogen Jord lægges ind paa Roerne, der nu have begyndt at danne sig; thi det vilde skade dem i deres Væxt.

Kaalroer og Turnips behandles i alle Henseender ens, saaledes som her nu er beskrevet.

Roer høsten. Tager man Roer op af en større Strækning paa engang, vil man ikke godt kunne benytte mere af Roetoppene, end hvad der øieblikkelig kan opføres, eller mens de endnu ere grønne kan ædes paa selve Marken af Kvæget og Baaene. Arbejderen tager hver enkelt Roer op for sig, hugger Toppen af saa nær ske kan uden at beskadige selve Roen, og kaster derpaa Roerne i fjerde Fure, hvorved der bliver tilstrækkelig Kjøreplads for de Vogne og Skjærere, paa hvilke Roerne skulle føres hjem. Opædningen af Toppen bagefter ved Kreaturerne maa kun fortættes saalange Marken endnu er tør, og hvad der til den Tid er levnet, nedploies og kan anslaaes at virke som en halv Gødning.

Roernes Opbevaring. En vidtskiftig Beskrivelse heraf turde paa dette Sted være overflødig, thi lykkes det blot at faa en rig Høst, vil man ikke komme i Forlegenhed med Opbevaringen, hvor der findes Kreaturer med god Vedlyst. En stor Part af Roer afgrøden her kommer aldrig i Skjæderen, men oplægges i Ladegaardens Nærhed i større Dyrger, som bedækkes med Palm og Granis, og hvorfra tages, hvad daglig forbruges. Navnlig med Kaalroer, der skulle opbevares i længere Tid i Skjædere, maa man være forsigtig i ikke at lægge dem for tidligt derved; thi de blive let varme og tage snarere Skade ad den Vej end af Frost, som man let i Dyrgerne kan beskytte dem imod ved, saasnart det begynder at fryse, at bedække disse paa ny nævnte Maade.

Dyrkning af Roer paa stærkt leret Jord. At Dyrkningen af Turnips eller Kaalroer ikke bør følge hurtigere paa hinanden paa samme Mark end med 6 eller 7 Aars Mellemrum, turde nu være almindeligt anerkendt. Paa mange Gaarde ligesom her, findes imidlertid kun et indskrænket Areal af lettere, for Rodfrugter passende Jorder, og det vilde derfor være usælsigt, om man kunde hitte paa en Fremgangsmaade, der kunde sikke En Held med Dyrkningen af Rodfrugter paa leret Jord, og det saa meget mere som det viser sig, at ved Sædskifter med 3 Straaafgrøder efter Røver, selv naar Vikkerhavre er den anden i disses Rækkefølge, er den sidste af dem, Havre eller Blandkorn, ikke altid helt istand til efter Dyrkningen at modstaa et tørt Aar og at Ukrudet deri øiensynligt tager til. Det vilde derfor være en stor Forbedring af dette Sædskifte, at kunne idetmindste paa det halve Areal lade Rodfrugter træde istedetfor Vikkerhavre, da man efter hine vil faa baade større og sikrere Udbytte af den paafølgende 3die Afgrøde, paa Grund af den Leilighed, man har havt under Roernes Væxt til at odelægge Ukrudet, som ellers tillager i Mængde mod Enden af Dyrket.

Dette er ogsaa sket med Held her i nogle Aar, omendkjønt man dertil kun har været istand til at give en ringe Mængde Staldgødning, men hovedsagelig fortrinsvis maattet anvende Bengjødsel, samt Afse og nogen Guano, idet man er gaaet frem

ved Behandlingen af Jorden osv., som ovenfor er beskrevet, naar blot undtages, at Kammene her ikke behøve at fløves, da Gjødselen ikke skal nedpløies. Bengsjødselen, omtrent 900 Pd. pr. Td. Land, fordeles af Saamaflinen samtiden med at den faar Frøet. De knuste Ben ere isorveien blandede med lige Maal sigtet Træaske og saavidt befugtede, at Vinden ikke kan tage dem. Tilblandingen af Afke er væsentlig nødvendig for at sikre Røefrøets Spiren og Bært i leret Jord. Paa saadant Jordsmon vil den mindste Regn, der falder, danne en Skorpe, saa vanskelig at trænge igjennem, at de spæde Røeplanter i Regelen blive fortærede af Jordlopperne, forinden det lykkes dem. Omgiver man derimod, som nævnt, Frøet med en lille Skat af Afke, der naar Overfladen, vil denne modvirke Skorpedannelsen over Frøet, og Planterne ville lykkeligt staa sig igjennem om de end i Begyndelsen vore langsommere end i et løstere, for Røefrugter mere gunstigt Jordsmon.

I Mangel af Træaske kan man ogsaa benytte Afke, vundet ved Forbrænding af affræslet Stovjerd og derpaa sigtet; kun maa man heraf iblande en større Mængde. Tørveaske vilde ogsaa være brugelig, men haves ikke her. — Ligeledes har man i samme Diemed tilraadet at anvende Tørveful, gjenstrængt med Gjødselvand, tørret og derpaa finmalet; snt Træfulstov vilde maaske ogsaa fordelagtig kunne bruges hertil.

Dyrkningen af Røefrugter paa anførte Maade i stærk leret Jord kræver til Rensningen Redskaber stærke nok til, at man altid med dem ved Hestkraft fornaar at opbryde den dannede Skorpe mellem Raderne. Ved dette Arbejde kommer det fremfor andetsteds her an paa kun at skjorne Jorden, men ikke smuldre den for fin, hvoraf Følgen vilde blive Dannelsen af en endnu stærkere Skorpe ved første Regn. Skulde der strax efter Saaningen danne sig en Skorpe, kan man skjorne den over Frøet med Rulleharven; men man maa naturligvis forinden

have noie forsktret sig om, at Planterne ikke have Skudt saa høit op, at Harvepiggene kunne beskædige dem. Forrigt ere de lerede Jorder her nu langt mindre udfatte for Skorpedannelse end forhen, efterat man har gjødslet dem rigeligt med straablandet Gjødsel, og hvor Draining har fundet Sted.

Næste Foraar vil der blive gjort Forsøg her med at dyrke Røefrugter paa flad (d: ikke opsuret) Mark, hvilken Dyrkningsmaade jo skalde være paa sin Plads, hvor Draining har fundet Sted. Saaningen vil ske med en egen dertil konstrueret Maasfline. Det er sandsynligt, at Jorden bedre vil kunne holde sig fugtig, naar den uden gjentagne Bløininger, alene ved dyb og tilstrækkelig Særling, vil kunne bringes i Drøen til at modtage Sæden. Denne Dyrkningsmaade turde derfor maaske findes anvendelig i saa stor Udstrækning, som man kan gjødsle til Røefrugter med Ben og deslige Gjødselstoffer.

Skulde der i det Foregaaende være sagt meget, som allerede er almindelig bekendt, haaber jeg man vil søge en Udfyldning derfor i den alt mere og mere anerkjendte Vigtighed, der bør tillægges Dyrkningen af Røefrugter, som Middel til at oplysle vort Lands Agerbrug og Kvæjavl.

Advarsel for Jægere.

Fra 10de Januar d. A. er paa Undertegnedes Eiendomme, Tornebo, Stabøl og Vøll i Bærum udlagt forgiftet Nat.

Th. Wedels-Jarlsberg, J. Ring, J. Schrøder.

Udgiverens Adresse:

Proprietær Schrøder, Vøll i Bærum.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Dagttagelser

paa Christiania Observatorium.

1857. Januar.	Barometerstand i franke Lir. ved 0°.			Temperatur i Skyggen. R.			Bemærkning.
	kl. 7 F.	kl. 2 E.	kl. 10 E.	kl. 7 F.	kl. 2 E.	kl. 10 E.	
1	334 ^{'''} 6	333 ^{''} 8	334 ^{'''} 9	— 2° 2	— 2° 6	— 5° 1	Sne. Stærk. NNO.
2	335 4	334 9	334 8	— 7 2	— 7 4	— 9 4	Lidt do. Blandet. NNO.
3	335 6	336 8	337 7	— 8 7	— 8 1	— 12 3	Blandet. St. NNO.
4	338 5	339 5	340 7	— 11 6	— 10 5	— 13 0	Lidt skyet. St. N—NW.
5	341 9	342 7	343 8	— 11 3	— 13 3	— 16 5	Klart. Svag NNW.
6	344 5	345 0	345 7	— 17 4	— 14 3	— 16 8	Klart. Svag NO.
7	345 6	345 0	341 3	— 17 6	— 12 5	— 11 2	Sne. NO.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.